

RADISICS JENŐ

1856—1917

IRTA CSÁNYI KÁROLY

Mély gyász borult január 4-én az Iparművészeti Múzeum palotájára, mert meghalt, aki tulajdonképpen létrehozta: Radisics Jenő. E folyóirat olvasóinak nem szükséges az elhunyt működését felfedeznünk; hiszen állandó munkatársa volt lapunknak. Nem is ez a célja e soroknak, hanem az, hogy bár szerény betűkből, de a szív mélyéből fakadó szavakban emléket emeljünk működésének.

Élete alkonyát semmisítette meg a kérlelhetetlen halál. Mindössze 60 éves volt, telve a legszebb tervekkel, melyek a vezetése alatt álló Iparművészeti Múzeumot még ismertebbé, hatásában még jelentékenyebbé tették volna. Szívének minden dobbanását, fennkölt elméjének minden gondolatát ennek az intézetnek szentelte. És itt hagyott bennünket akkor, amidőn bőséges tapasztalatára, finomult ízlésére és hatalmas tudására még annyi szüksége lett volna nehezen induló művészi életünknek. A kultúra minden egyes harcosára szüksége van ma hazánknak a jövő feladatainál, mennyire nélkülözhetetlen tehát Ő, kiből a szervezőtehetség a külföld ismeretével, ez pedig hazai feladataink felismerésével párosult. Mi érezzük ezt a veszteséget legjobban; azok, kik nemesen előkelő alakja és jóságos egyénisége mellett működhetünk.

Külső megjelenésében a francia márkí előkelősége az igazi magyar úr komolyságával párosult. Pekár Gyula búcsúztatójában találon mondotta őt az í z l é s n a g y m e s t e r é n e k. Tényleg az ízlés volt lényének alapja; minden tettében, életének minden megnyilatkozásában vezetője.

Mint ember melegszívű apa, jóságos hivatalfőnök, társaságban kedvelt és szellemes conneur volt.

Tevékenységének sokoldalúságát és egyben sikeres voltát címeinek és kitüntetései-
nek gazdag sorozata legjobban illusztrálja.

Kufasi Radisics Jenő miniszteri tanácsos, a Ferenc József-rend középkeresztese, a III. osztályú vaskoronarend lovagja, az olasz koronarend nagytisztje, a francia becsületrend tisztje, az orosz Sz. Szaniszló- és a svéd Wasarend középkeresztese volt.

Hivatalán kívül mint a múzeumok és könyvtárak orsz. felügyelője, az orsz. képzőművészeti tanács előadója, a műemlékek orsz. bizottságának, a szerzői tulajdonjog érdekében alapított szakértő-bizottságnak, a szabad Lyceumnak, a magy. iparművészeti társulat és az orsz. régészeti és embertani társulat választmányainak tagja, a Société litteraire française és a Műbarátok körének alelnöke, a Délmagyarországi régészeti és embertani társulat tiszteletbeli tagja, a M. Tud. Akadémia archeológiai bizottságának külső tagja, a kir. József műegyetem meghívott előadója és rendkívüli tanára gyanánt az évek hosszú során át sikerrel működött.

1856-ban született Buziáson. A közép- és főiskolák elvégzése után 1880-ban lépett állami szolgálatba, honnan nemsokára az újonnan alapított Iparművészeti Múzeumhoz osztották be. A vezetése alatt oly szép fejlődésnek indult kultúrintézetnek tehát már bölcsőjénél ott állott, rövid idő múlva (1871) annak igazgatója lett; bizonyosága ez annak, hogy az intéző körök felismerték kiváló képességeit, szervezőtehetségét, ritka ízlését és páratlan tudását. Ez az intézet kis magból terebélyes fává fejlődött keze alatt, a szűk Andrassy-úti helyiségből a mai díszes palotába költözött. Igaz, hogy ez volt életének legfőbb célja; de ez még nem elégítette ki tettevágyó nemes lelkét, hanem az intézetet minden igyekezetével még jelentékenyebbé akarta fejleszteni.

A múzeumi tárgyak megválasztásában biztos szeme és gazdag tapasztalata támogatta. Ez szerezte meg számára, mint szakértőnek, Európaszerte hírnevét. Legfőbb feladatának ismerte a közönség oktatását, nevelését, ízlésének fejlesztését. E téren nagy sikereket ért el, mert külföldi kiterjedt ismeretsége és szeretetreméltó modora révén olyan kiállítások anyagát gyűjtötte egybe, melyeket — minden más országot megelőzve — hazánkban mutathatótt be legelőször. Nem egy kiállításunk csak azután indult hódító és oktató útjára.

Nagy kitartással dolgozott a magyar interieur fejlődését feltűntető szobasorozat létesítésén, ami a múzeumi gyűjteményt méltóképpen egészítette volna ki.

Hogy minő sikerrel kutatta multunk iparművészeti emlékeit és hogy azok ismertetésében mily buzgalommal tevékenykedett, azt számos nagyszerű kiállítás, több szakmunka és művészi folyóiratainkban, valamint napi-

lapjaink hasábjain megjelent nagyszámú tanulmány igazolja.

Gazdag tudását főleg gyakorlati úton szerezte, amiben nagy segítségére volt kiváló nyelvismerete. A külföldi gyűjteményeket mind a helyszínén tanulmányozta és állandó érintkezést tartott fenn azok vezetőivel.

Tetemes része volt az 1884. párisi, valamint a páratlanul gazdag budapesti ötvös-kiállítás, az 1885-ös országos, 1896-iki ezredéves kiállítás történeti csoportjának, valamint a nagyszerű 1900. évi párisi kiállítás történelmi csoportjának rendezésében.

Az Iparművészeti Múzeum keretében nem egy tanulságos kiállítást rendezett, melyeket egyenként felsorolni e folyóirat olvasóinak szinte felesleges.

1899-ben Pétervároton rendezett magyar kiállítást és iparművészetünk ügyét méltóképpen képviselte 1902-ben Turinban, mint a kiállítás nemzetközi zsűrijének alelnöke,

1906-ban pedig Milanóban, mint a felsőbb zsűri magyar tagja.

Számos népszerű és tudományos előadással hatásosan szolgálta közönségünk ízlésének fejlesztését és a saját ízlését sok esetben bocsátotta, mint a művészeti pályázatok bírálója a köz szolgálatába.

Az O. M. Iparművészeti Társulat nemcsak érdemes alapító tagját, hanem egyik erős oszlopát veszítette el benne.

Azt az embert, aki egész életében az eleven-ség, a tettekeszség megtestesülése volt, élete végén súlyos betegsége hetekig az ágyhoz kötötte. És az egyre elhatalmasodó kór megölte az ő nagy szívét, kioltá azt a nemes elmét, melynek fénye évtizedekig világított művészeti életünk egén. Egyéniségének nemes vonásai állandó emléket hagytak hátra mindazokban, akik ismerték; alkotása, az Orsz. Iparművészeti Múzeum pedig maradandóan örökíti meg életének nemes munkásságát.

KONSTANTINÁPOLYI MAGYAR TUDOMÁNYOS INTÉZET

IRTA LINDNER ERNŐ

zokat a barátságos vonatkozások, melyek a magyar és török nemzet között az utóbbi évtizedekben kifejlődtek, a fegyveres szövetség igazán bensőkapcsolatokkal erősítette meg. Az egy vonalban küzdő harcosok test-

vérekké válnak egységes eszményeik szolgálatában. S mindjárt az ozmán nemzetnek a világháborúba való belépése alkalmával világos volt, hogy a politikai erők összetartozásából gazdasági és kulturális viszonylatok fognak támadni, melyek a nyugati hatalmakat a Kelet még sok tekintetben kiaknázatlan birodalmához közel fogják vonni. Most olyan alkotásról van módunk hírt adni, mellyel kultuszkormányunk intézményesen akarja e barátság irodalmi, művészi és tudományos téren való ápolását biztosítani s gyümölcsözővé tenni. Alig egy esztendeje, hogy a mi kormányunk és a török kormány között a török ifjak magyar iskolákban való elhelyezésére és a magyar tudósok Kelet-kutató utazásainak lebonyolítására vonatkozólag a tárgyalások megindultak és már meg is alakult a Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet, az első olyan tudományos alapítás, mely e nagy háborúban együtt öntött magyar és török vértermőtalajából a békés emberiség számára

megmarad. Néhány héttel ezelőtt — úgyszólván zaj és feltűnés nélkül, de biztosan megalapozott szervezettel — e tudományos intézmény megkezdte működését. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendeletével és tegyük mindjárt hozzá e minisztérium fáradszóna államtitkárának gróf Klebelsberg Kunó államtitkárának régi terve megvalósulásaként született meg és lépett ki az életbe ez az intézet. Alapszabályai szerint az a célja, hogy az egyetemes történelemmel, főleg a bizancimagyar és a török-magyar érintkezések kutatásával, a klasszika és keresztény archeológiával, Bizanc és az Iszlám művészetének történetével, végül a keleti, első sorban török-magyar összehasonlító nyelvészettel foglalkozó szaktudósoknak kutatásaik helyszíni folytatására módot adjon s általában a hazai tudományosságunk a török szellemi élettel való kapcsolatát erősítse.

Ez így tárgyilagos egyszerűséggel elmondva talán kissé szárazon hangzik, de menten megérzik a benne rejlő célok művelődésünk számára való perspektívája, ha elolvassuk azokat a szárnyaló szavakat, melyeket az intézet igazgatótanácsának elnökül felkért József Ferenc főherceg az intézet alakuló ülése alkalmával néhány héttel ezelőtt elmondott. Ez a beszéd szószerint így hangzik:

Ő Felségének legmagasabb engedelmével és a közoktatásügyi miniszter úr kérésére elvállaltam